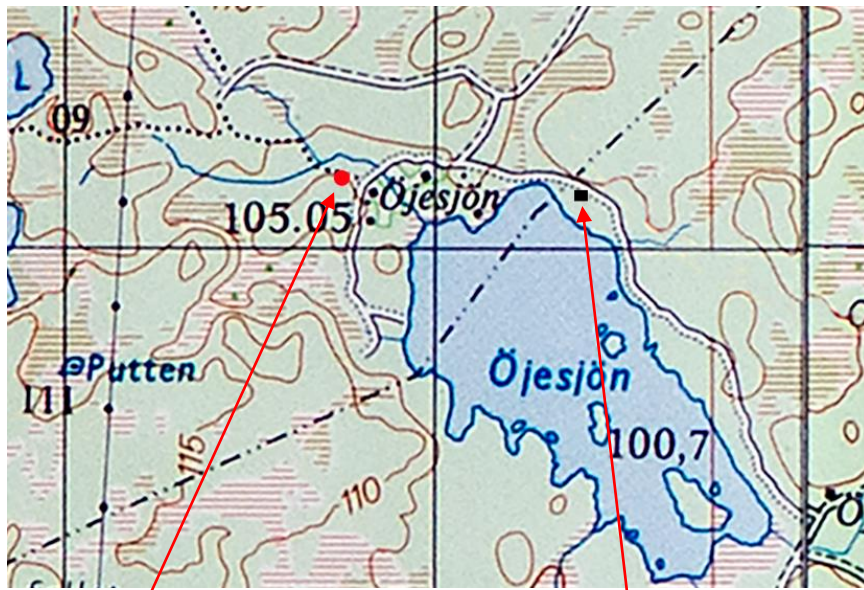

158 Väderkvarnsfundament?

Fundamentet

Ösjö-Emmas Ösjötorp

Koordinater, RT,90: 66 38 203 15 23 762

550 meter väster om Emmas Ösjötorp ligger på Västerfärnebosidan dagens Ösjöby och ytterligare 100 meter VNV finns ett runt fundament på en bergssluttning som förbryllar oss, ingen tycks veta dess forna ursprung. Men på nedanstående karta 1699 med ett hus markerande Ösjöbyn och alldeles VNV därom på ett berg finns en liten markering svarande mot detta fundament.

Lantmäterimyndigheternas arkiv, 19-VÄB-52, 1699

Foto: Hans E. Larsson

*Fundamentet lite från ovan, i mitten syns en grop.
T.h. utanför bild vägen genom byn upp till St. och L. Galltjärnarna.*

Den delen av fundamentet som vetter mot norr har en höjd på 1,3 meter av kallmurade naturstenar och i fundamentets mitt finns en stor grop, 1,7 meter i diameter. Själva fundamentet har en diameter på 7 meter.

Vad finns det för alternativ till ett fundament av detta utseende? Vår tanke är att det har stått en väderkvarn här och gropen i mitten skulle då vara platsen för mittstocken, som kvarnen kunde snurra runt beroende på vindförhållandena.

Frågan inställer sig säkert hos läsaren varför väderkvarn skulle behövas i Ösjöbyn vars åkertegar ej varit särskilt stora. Men svaret finns att läsa i texten till Lantmäterimyndighetens karta 1699 varifrån ovanstående kartutsnitt lagts in. Där framhålles de stora skogsmarker som funnits innan kolning och skogseld förminskat allt. Och att där funnits ett "gambalt sågställe som ej i långan tid varit i bruk" och ej heller ansågs lönt att nybygga eftersom skogen numera (1699!) ej dög till annat än kolning och bete.

Däremot omnämns förekomst av skvaltkvarn till husbehov.

Denna väderkvarn skulle alltså ej ha varit en mjölkvarn utan snarare sågkvarn. Vindhjuldriven sådan. Och bör av texten att döma vara från 1600-talet.

Kanske samtida med såg- och mjölkvarnen i Stuntbo. Det fanns säkert behov av sågat virke till uppbyggnaden av gårdskomplexet kring Axholms slott som pågick i 1600-talets ingång!